

Till
socialtjänstnämnden

”De värsta ärrn sitter på insidan” – kompetensutveckling för stadens personal om mäns våld mot kvinnor och barn i nära relationer

Ansökan till Kompetensfonden om utvecklingsmedel

Förslag till beslut

1. Socialtjänstnämnden godkänner föreliggande förslag till kompetenshöjande forum inom socialtjänstförvaltningen och utbildningsprojektet som erbjuds till stadsdelsnämnder.
2. Socialtjänstnämnden godkänner finansieringsplanen med de åtaganden för socialtjänstförvaltningen som angivits i ansökan.

Dag Helin

/Peter Carlsten

Sammanfattning

Kommunfullmäktige fattade år 1999 det första beslutet om ”Handlingsprogram för Stockholms stads arbete inom Operation Kvinnofrid” (KF-1999-09-06, dnr 429/1999). Enligt detta beslut har stadsdelsförvaltningarna mellan åren 1999 och 2001 erbjudits basutbildningar i mäns våld mot kvinnor. De lokala utbildningarna inklusive ett antal centrala konferenser inom socialtjänstförvaltningen samt internat- och fördjupningsutbildningar för stadsdelsförvaltningarnas representanter har genomförts i socialtjänstförvaltningens regi.

I stadens budgetförslag år 2005 till socialtjänstnämnden anges som viktiga frågor för 2005-2007 att ”stärka arbetet med kvinnors och barns situation”. Ytterligare betonas det i nämndens budgettexter att misshandlade kvinnors behov måste uppmärksammas och den situation som unga flickor och kvinnor har i s.k. patriarkala familjer. Om det hedersrelaterade våldet kommer det att anordnas en hearing i början av år 2005 som en uppföljning av det rådslag som genomfördes i oktober 2004 i Stadshuset .

Andra uppdrag som socialtjänstnämnden ska utföra enligt budgetförslaget är:

- Att stadens handlingsprogram inom Operation Kvinnofrid revideras.

- Att ”erbjuda stadsdelsnämnderna att tillsammans med nämnden starta ett utbildningsprojekt för att öka kunskaperna om våld mot kvinnor. Målgruppen är personal inom socialtjänsten, förskolan och grundskolan.”
- Att erbjuda stadsdelsnämnderna utbildning kring metoder att upptäcka och möta barn i våldsutsatta familjer, barn till missbrukare och barn till psykiskt funktionshindrade.

I detta förslag till kompetenshöjande insatser prioriteras utbildningar och metodutveckling i frågor som handlar om barn i de familjer där det förekommer våld.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom Preventionscentrum Stockholm – Precens vid socialtjänstförvaltningen.

Bakgrund

Kommunfullmäktige fattade det första beslutet om ”Handlingsprogram för Stockholms stads arbete inom Operation Kvinnofrid” år 1999 (KF-1999-09-06, dnr 429/1999). Enligt detta beslut har stadsdelsförvaltningarna mellan åren 1999 och 2001 erbjudits basutbildningar i mäns våld mot kvinnor. Lokala utbildningar inklusive ett antal centrala konferenser inom socialtjänstförvaltningen samt internat- och fördjupningsutbildningar för stadsdelsförvaltningarnas representanter har genomförts i socialtjänstförvaltningens regi. I samband med budgetbeslutet anslogs det ”öronmärkta” resurser (1,5 mkr) för utbildningarnas genomförande. Planering för och inrättning av en mottagning för våldtagna kvinnor ingick i budgeten. Därutöver anslog kommunfullmäktige 20 miljoner kronor till fastighetsnämnden för förbättringar av den yttre miljön ur ett kvinnofridsperspektiv.

Socialtjänstförvaltningen/kvinnofridssamordnaren genomförde i samråd med stadsdelsförvaltningarna 43 basutbildningar. Innehållet/föreläsningarna under dessa halvdagsutbildningar handlade om den våldsutsatta kvinnan och våldets konsekvenser i hennes liv, den våldsutövande mannen samt de ungdomar och barn som växer upp i våldets närhet samt är psykiska och, en betydande andel, även fysiska våldsoffer.

För socialtjänstförvaltningen centralt har erbjudits samma utbildningar samt år 2003 två endagskonferenser om våldet i nära relationer där det också förekommer missbruk av droger.

Samtidigt som de egna insatserna genomfördes har staden varit en av huvudaktörerna i den länsomfattande myndighetssamverkan Operation Kvinnofrid. Stadens personal har kunnat delta i gemensamma utbildningar för olika yrkesgrupper tillsammans med landstinget och polismyndigheten samt länsstyrelsen. Stadsdelsförvaltningarna och frivilligorganisationerna har även haft tillgång till det fakta- och informationsmaterial som har producerats av Operation Kvinnofrid.

Förvaltningens synpunkter

I stadens budgetförslag år 2005 till socialtjänstnämnden anges som viktiga frågor för 2005-2007 att ”stärka arbetet med kvinnors och barns situation”. Ytterligare betonas det i nämndens budgettexter att misshandlade kvinnors behov måste uppmärksammas och den situation som unga flickor och kvinnor har i s.k. patriarkala familjer. Om det hedersrelaterade våldet kommer det att anordnas en hearing i början av år 2005 som en uppföljning av det rådslag som genomfördes i oktober 2004 i stadshuset.

Andra uppdrag som socialtjänstnämnden ska utföra enligt budgetförslaget är:

- Att stadens handlingsprogram inom Operation Kvinnofrid revideras.
- Att ”erbjuda stadsdelsnämnderna att tillsammans med nämnden starta ett utbildningsprojekt för att öka kunskaperna om våld mot kvinnor. Målgruppen är personal inom socialtjänsten, förskolan och grundskolan.”
- Att erbjuda stadsdelsnämnderna utbildning kring metoder att upptäcka och möta barn i våldsutsatta familjer, barn till missbrukare och barn till psykiskt funktionshindrade.

Med hänvisning till ovanstående punkt om barnen: I detta förslag till kompetenshöjande insatser prioriteras utbildningar och metodutveckling i frågor som handlar om barn i de familjer där det förekommer våld.

Det första uppdraget (projektet): Att revidera stadens handlingsprogram inom Operation Kvinnofrid, dvs. ta fram ett stadsövergripande handlingsprogram i kvinnofridsfrågor.

Handlingsprogrammets revidering föreslås att utföras som en kompetenshöjande forum (processarbete) inom socialtjänstförvaltningen.

Revideringsarbetet grundar sig på kompetensfondens kriterier och kommer att ge följande effekter:

1. Programprojektet, som är av engångskaraktär, kommer att påverka långsiktig samordning och utveckling av kvinno- och barnfridsverksamheter samt andra uppdrag som handlar om våld i nära relationer.
2. Projektet (handlingsprogrammet) ska leda till effektivare arbetsätt och bättre kunskaper om hur stadsdelsnämnderna uppfyller kommunfullmäktiges övergripande mål för staden i frågor som handlar om ”särskilda satsningar för kvinnor”, ”prostitution” och ”barn i behov av stöd” samt brottspreventiva åtgärder.

Vilket är behovet?

Behovet är att ta fram ett handlingsprogram som utgår ifrån och understödjer stadens existerande styrdokument och riktlinjer samt andra handlingsplaner, i första hand i sociala frågor. Handlingsprogrammet i kvinnofridsfrågor tydliggör de våldsutsattas situation

och deras rätt till stöd och hjälp. Handlingsprogrammet diskuterar barnperspektivet, jämställdheten och mänskliga rättigheter i förhållande till mäns våld mot kvinnor.

Våldet mot kvinnor och barn samt mot mindre¹ grupper är psykiskt, fysiskt och sexuellt. I ett stadsövergripande handlingsprogram bör utöver mäns våld mot kvinnor i nära relationer, dvs. kvinnofridskränkning och grov kvinnofridskränkning, också det sexuella våldet; människohandel (traficking), prostitution och pornografi i olika former diskuteras för att tydliggöra strukturer och mekanismer som hänger ihop även med våld i nära relationer.

Syftet:

Att åstadkomma med hjälp av ett gemensamt forum inom socialtjänstförvaltningen ett förslag till handlingsprogram som har ett helhetsperspektiv i våldsfrågor mot kvinnor och barn samt bland mindre grupper. Kompetenshöjande programarbete ger ny kunskap och hämtar kunskap om, samt erfarenheter av, de nätverk/arbetsgrupper som arbetar med olika kvinnoverksamheter, med barn- och ungdomsfrågor inom individ- och kundorienterade verksamheter samt inom staben och på andra avdelningar inom socialtjänstförvaltningen.

Syftet är också att via ett forum åstadkomma ett handlingsprogram som stödjer likvärdighetsprincipen i kommunens stöd- och behandlingsinsatser för våldsutsatta personer.

Behovet:

För närvarande finns det avdelningar och enheter inom socialtjänstförvaltningen som har delar av sitt arbetsområdes frågor gemensamma men har olika funktioner eller roller som socialarbetare, t.ex. kundorienterade och individinriktade verksamheter eller att förebygga drogmissbruk och annan social utslagning kontra institutioner och behandlingsverksamheter. De personer som handlägger dessa frågor behöver ett forum för att bemöta varandra och ta del av varandras resurser.

Målen:

- Att ta till vara varandras kunskapsbaserade faktorer höjer handlingsprogrammets kvalitet.
- Att de insatser som föreslås genomförs i stadsdelsnämnderna blir mera verkningsfulla.
- Att dubbelarbete i frågor inom samma området kan undvikas; detsamma kan gälla kontakter med utomstående myndigheter och organisationer.
- Omvärldsbevakning i informations- och forskningsfrågor vad gäller socialt och förebyggande arbete är ett stort område. Gemensamt programprojekt kommer att förstärka och bredare belysa dessa frågor.
- Förbättra samarbete med andra som t.ex. utbildnings- och kulturförvaltning och andra verksamheter, juridiska avdelningen, FoU samt integrationsfrämjande insatser kommer att tillfrågas/anknytas till detta projekt i program- och utbildningsfrågor.

¹ Funktionshindrade, äldre, homosexuella, flickor och unga kvinnor i patriarkala familjer, våldsutsatta drogberoende kvinnor m.fl.
KOMPETENSFONDEN - KVINNOFRID

Metod: Gemensamma möten och kompetenshöjande konferenser och informationsdagar inom socialtjänstförvaltningen samt studiebesök under år 2005 och första halvåret 2006 (t.o.m. juni).

Budget: fr.o.m. 1 januari 2005 t.o.m. 30 juni 2006:

- projektledning, framtagande av programtexter, ¼-tjänst, (förvaltningens andel ¼ - dvs. en halvtidstjänst 1 ½ år)	300 000 kronor
- sex centrala konferenser/utbildningar/informationsträffar, (föreläsararvoden till forskare mm. och lokaler, material)	350 000
- studiebesök (t.ex. i Oslo och några av de städer i Sverige som har kriscentra/behandlingshem)	<u>150 000</u>
totalt delmoment 1.	800 000 kronor

Programarbetet följs upp av Operation Kvinnofrids ledningsgrupp. Olika delmoment (utbildningar) utvärderas kontinuerligt med blanketter och studiebesök rapporteras skriftligt. Även mindre utvärderingar kan göras som examensarbete i samarbete med studerande i högskolor och vid Stockholms universitet.

Det andra uppdraget: Att erbjuda stadsdelsnämnderna att tillsammans med nämnden starta ett utbildningsprojekt för att öka kunskaperna om våld mot kvinnor. Målgruppen är personal inom socialtjänsten, förskolan och grundskolan.

Utvärderingarna från de genomförda basutbildningarna 1999-2002 ger ett entydigt budskap: ”Dessa kunskaper behövs och flera från min stadsdelsförvaltning bör delta i kommande utbildningar.” I metodkunskap, om forskningsresultat mm. och omvärldsbvakning/lagförändringar önskade deltagare kontinuerlig utbildning. Utveckling i samverkansfrågor både inom de egna verksamheterna i stadsdelsnämndsområdet och med andra myndigheter önskades.

Utbildningsprojektet är planerat att genomföras enligt kompetensfondens kriterier, dvs. kommer att ge följande effekter:

1. Insatsen leder till ett effektivare arbetssätt och bättre kunskaper om hur vi uppfyller kommunfullmäktiges övergripande mål för staden.
2. Insatsen följs upp. Metoder och arbetssätt sprids, diskuteras och implementeras i andra verksamheter i staden (t.ex. mellan stadsdelsförvaltningar och andra förvaltningar, kommunala verksamheter samt i den lokala myndighetssamverkan inom stadsdelsnämndsområdet).

Syftet:

Att till stadsdelsnämnderna erbjuda ett utbildningsprojekt som ökar personalens kunskaper om mäns psykiska, fysiska och sexuella våld mot kvinnor och barn. Att öka per-

sonalens kunskaper om s.k. hedersrelaterat våld, dvs. misshandel av flickor och unga kvinnor i patriarkala familjer.

Mål:

- Att stadsdelsnämndernas personal inom socialtjänsten, förskolan och grundskolan fr.o.m. 2005 t.o.m. juni 2006 genomgår kompetenshöjande utbildningar som anordnas i samråd med respektive stadsdelsförvaltning eller regionalt i samråd med flera stadsdelsförvaltningar (t.ex. polismästardistriktvis).
- Att lokala handlingsplaner i kvinnofridsfrågor samt handlingsplaner i hedersrelaterat våld, prostitution, människohandel mm. följs upp i samband med utbildningarna.
- Att nya exempel och samarbetsformer att bemöta våldsutsatta kvinnor/barn sprids stadsdelsförvaltningar emellan samt att kunskap om att bemöta våldsutövande män/pojkar ökas. Målet är även att lyfta fram goda exempel och nätverk som har verksamheter för män som begått dessa våldsbrott.
- Att ge kunskaper för att tidigt upptäcka och identifiera ungdomar i fara, i första hand flickor och unga kvinnor som utsätts för misshandel och andra kränkningar, t.o.m. livsfara av sina familjemedlemmar och nära släktingar.

Metod:

Kurser och konferenser, öppna föreläsningar, studiebesök, regionala informations- och samverkansmöten.

Behov:

1. Grundutbildningar för förskolepersonal.

Innehåll:

- Vad händer med mammor som är våldsutsatta, hur våldet drabbar barn, om föräldrollen, anmälningsskyldighet och -plikt inom förskolan.
- Basfakta om våldsutövande män/pappor.

2. Basutbildningar för lärare i grundskolan

Innehåll:

- Vad är våldet i ett parförhållande – vad händer med kvinnan (våldets faser el. ”normaliseringsprocess”), varför män/pojkar utövar våld i nära relationer.
- Om ungdomar som växer i våldets närhet eller är våldsutsatta själva. Vad kan skolan göra för att stödja och hjälpa?
- Hedersrelaterat våld, patriarkala familje- och släktstrukturer.
- Utveckling av metoder att bemöta elever som växer upp i våldets närhet och/eller är våldsutsatta själva.

3. Grundutbildningar för socialsekreterare

Innehåll:

- Vad är våldet i ett parförhållande – vad händer med kvinnan (våldets faser el. ”normaliseringsprocess”), varför män/pojkar utövar våld i nära relationer.
- Om barnen och vilka konsekvenser pappas/styvpappas våld i hemmet har i deras liv.
- Hedersrelaterat våld, patriarkala familje- och släktstrukturer.

- Baskunskaper om våldet i de relationer där det förekommer både drogmissbruk och våld mot kvinnor.

4. Metodutbildningar för socialsekreterare

Innehåll:

- Hur bemöta våldsutsatta kvinnor, barn/ungdomar. Se frågan i stadsdelsförvaltningen ur olika avdelningars/enheters perspektiv (mottagningssektion, familjecentral, familjerätt, vuxensektion mm.) Ansvarsfördelningar mellan avdelningar/enheter.
- Hur bemöta de kända våldsutövande män samtidigt när kvinnor (partner) sökt sig till socialtjänsten (eller polisen mm. mottagningar).
- Utbildning i metodik att leda separata samtalsgrupper för våldsutsatta personer och våldsutövande personer, sprida exempel på och erfarenheter av dessa verksamheter stadsdelsförvaltningar emellan.
- Metodutbildningar i socialtjänstlagens möjligheter att ge skydd till våldsutsatta flickor i patriarkala familjer.
- Utveckling av utbildningsmaterial och bearbetning till stockholmsförhållanden – förslagsvis Västra Götalands länsstyrelsens ”Infopunkter för socialtjänsten” och ”Infopunkter för grundskolor och gymnasieskolor”. Materialet grundar sig på Göteborgs stads erfarenheter av att bemöta patriarkala familjer under 10 års tid.
- Metodkurser om mäns våld mot kvinnor för institutions- och behandlingshemspersonal, socialsekreterare som arbetar med missbrukare (görs inom ramen för MOBilisering mot narkotika).
- Metodutveckling i frågor om stödsamtal (kvinnogrupper) mellan socialtjänstförvaltningen och stadsdelsförvaltningarna samt Kriminalvården/frivården Region Stockholm City i samråd med Kriscentrum för kvinnor, Alla Kvinnors Hus och Manscentrum i Stockholm.

5. Chefsnivå inom stadsdelsförvaltningar och socialtjänstförvaltningen -föreläsningsserie för avdelnings- och enhetschefer.

Innehåll:

Basfaktautbildningar om mäns våld mot kvinnor i nära relationer och om våldets konsekvenser i barnens/ungdomars liv.

Budget (utbildningsprojekt/sdn)

År 2005

Projektledartjänst	500 000 kronor
1. Grundutbildningar för förskolepersonal 10 x 30 000 kronor	300 000
2. Basutbildningar för lärare i grundskolan	

5 x 40 000 kronor	200 000
3. Grundutbildningar för socialsekreterare 6 x 50 000 kronor	300 000
4. Metodutbildningar för socialsekreterare	700 000
5. Chefsnivå i stadsdelsförvaltningar - tre regionala konferenser	150 000
Materialproduktion (hedersrelaterat våld) och tryckning	100 000
år 2 t.o.m. juni 2006	
projektledartjänst	250 000
utvärdering (FoU och högskolor)	<u>100 000</u>
totalt uppdrag 2.	2 600 000 kronor
uppdrag 1.	<u>800 000 kronor</u>
Uppdragen 1. Och 2. tillsammans	3 400 000 kronor

Budgetkommentarer:

Konferens- och kurstillfällenas budget innehåller i mindre utsträckning administrativa kostnader (dvs. inbjudningar, förtäring, lokalhyror), de kostnader blir egna insatser för socialtjänstförvaltningen eller i respektive stadsdelsförvaltning som genomför utbildningen.

Projektledartjänster i båda uppdragen kommer att fördelas mellan minst två tjänster inom förvaltningen; uppdragen är mycket omfattande och kommer att kräva samarbete inom socialtjänstförvaltningen.